

Asia: VN/10644/2024-PLM-71

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi sotilastiedustelusta annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Yleisradio kiinnittää puolustusministeriön huomiota seuraaviin seikkoihin lähdesuojan turvaamisen näkökulmasta.

Ottaen huomioon erityisesti riittäviä oikeusturvatakeita korostavat, jäljempänä viitatut Suomen hallituksen ja eduskunnan valiokuntien kannat, luonnoksen jatkovalmistelussa tulisi huomioida lähdesuoja nykyistä tarkemmin. Yleisradio kannattaa Medialiiton omassa lausunnossaan esittämää ehdotusta, että luonnoksen (laki sotilastiedustelusta annetun lain muuttamisesta) 27 §:n (Teknisestä kuuntelusta päättäminen) ja 55 §:n (Paikkatiedustelusta päättäminen) säännöskohtaisiin perusteluihin lisättäisiin ennen hallituksen esityksen antamista selkeä kirjaus siitä, että sananvapauden käyttämisestä joukkoviestinnässä annetun lain (460/2003) 16 §:ssä tarkoitetun lähdesuojan piiriin kuuluvan viestin tietoja ei saa käyttää.

Vaikka lähdesuojaa nauttivat tiedot laissa jo nykyisin edellytetyllä tavalla (82 ja 85 §) hävitettäisiinkin, ei lakiin sisälly nimenomaista kieltoa hyödyntää tai käyttää tällaisia tiedustelutoimenpiteen suorittaneen ja henkilön tai henkilöiden muistiin jääneitä tietoja. Tällaisessa tilanteessa jälkikäteisellä valvonnalla ei ole enää mahdollista ehkäistä lähdesuojalle koituvia riskejä, vaan tarvitaan informatiivista ja selkeää lainsäädäntöä.

On huomattava, että lähdesuoja koskee myös tietoja, joista tietolähteet voidaan päätellä välillisesti, kenties monen eri tiedon yhdistelyn tuloksena. On mahdollista, ettei tällaisen tiedon kuulumista lähdesuojan piiriin heti ymmärretä tai havaita, mikä on omiaan lisäämään riskiä, että tieto leviää esimerkiksi tiedustelutoimenpiteen suorittaneen organisaation sisällä useamman henkilön tietoon. Koska tiedon kuuluminen lähdesuojan piiriin saattaa siis selvitä vasta myöhemmin, on tarve lain tasolla varmistaa, että kaikki lähdesuojan alaisen tiedon kuulleet tai muulla tavalla tietoonsa saaneet

henkilöt tulevat sidotuksi käyttökieltoon. Tällä tavalla voidaan lisäksi estää tai ainakin ehkäistä ensi kädessä hävittämättä jääneen lähdesuojan alaisen tiedon leviämistä enemmän.

Lähdesuojan tarkempi huomioiminen edellä kuvatulla tavalla olisi linjassa eduskunnan valiokuntien viimeaikaisen lausuntokäytännön (mm. PeVL 30/2025, HaVL 12/2026 vp) ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen oikeuskäytännön kanssa. Yleisradio kiinnittää lisäksi erityisesti huomiota perustuslain 10 §:n muuttamista koskevaan hallituksen esitykseen 50/2026 vp, jonka mukaan ”riittävien oikeusturva- ja valvontajärjestelyiden turvaamiseksi lainsäädännössä tulee säätää myös muista menettelyllisistä takeista, esimerkiksi velvollisuudesta ilmoittaa tiedonhankinnasta tiedonhankinnan kohteelle, yksilön mahdollisuudesta erityisten oikeussuojakeinojen käyttöön ja toimivaltuuksien käytön dokumentointivelvoitteesta, samoin kuin rajoituksista toimivaltuuksilla saadun tiedon käytölle tai muiden perusoikeuksien suojaamiseen palautuvista rajoituksista tiedonhankinnalle esimerkiksi lähdesuojan turvaamiseksi”. Kyseisessä esityksessä on siis nimenomaisesti huomioitu lähdesuoja esimerkkinä oikeushyvästä, jonka turvaamiseksi tulee huolehtia tarvittavista rajoituksista toimivaltuuksilla saadun tiedon käytölle. Ottaen erityisesti huomioon, että nyt käsillä oleva esitysluonnos pohjautuu kyseiseen perustuslain muutosta koskevaan lakiesitykseen, on välttämätöntä, että perustuslain muutosesityksessä korostetut seikat huomioidaan täysimääräisesti.

Yleisradio korostaa vielä, että niin ikään eurooppalaisessa medianvapaussäädöksessä (EMFA), jonka soveltaminen on alkanut unionissa täysimääräisesti 8.8.2025, on korostettu lähdesuojan merkitystä entisestään. EMFA:ssa edellytetään, että jäsenvaltiot varmistavat journalististen lähteiden ja luottamuksellisen viestinnän tehokkaan suojelun. Yleisradio katsoo, että sen edellä ehdottama on linjassa EMFA:ssa jäsenvaltioille asetettujen lähdesuojan ja riippumattoman tiedonvälityksen turvaamista koskevien velvoitteiden kanssa.

Koskivirta Joonas
Yleisradio Oy